

BÜYÜK KOALİSYONUN TEMELLERİ

Almanya'daki İstikşafi Görüşmelerin Politik ve Ekonomik Dinamikleri

ZAFER MEŞE

- ♦ 24 Şubat-7 Mart 2025'te gerçekleşen istikşafi görüşmelerde süreç nasıl ilerledi?
- ♦ Görüşmelerin temel tartışma noktaları ve çıktıları nelerdi?
- ♦ Bundan sonraki süreçte neler bekleniyor ve hangi riskler söz konusu?

Hristiyan Birlik partileri (CDU/CSU) ve Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin (SPD) koalisyon görüşmeleri öncesinde gerçekleştirdiği istikşafi görüşmeler (koalisyon ön görüşmeleri, *Sondierungsgespräche*) 23 Şubat 2025 Federal Meclis erken genel seçimlerinin ardından yeni bir hükümet kurma sürecinin ilk ve belirleyici aşamasını oluşturuyor. Bu görüşmeler seçim sonuçlarının kesinleştiği 23 Şubat'tan itibaren yaklaşık iki haftalık süreçte (24 Şubat-7 Mart 2025 arasında) yoğun bir şekilde gerçekleşmiştir. Taraflar bu kısa zaman diliminde bir koalisyon hükümetinin temelini atmayı amaçlamış ve görüşmeler 8 Mart 2025 itibarıyla sonuçlanarak koalisyon ön görüşmelerine dair on bir sayfalık bir sonuç belgesiyle tamamlanmıştır. Bu perspektif istikşafi görüşmelerin somut zaman dilimini temel alarak dinamikleri, ana tartışma noktaları, uzlaşma alanları, potansiyel gerilimler ve siyasi etkileri üzerine bir yorum sunmaktadır.

İSTİKŞAFİ GÖRÜŞMELERİN ZAMAN DİLİMİ VE ARKA PLANI

Almanya'da erken genel seçimler 23 Şubat 2025'te yapıldı ve geçici resmi sonuçlar aynı günün akşamı açık-

landı. Buna göre CDU/CSU yüksek oy beklentileri gerçekleşmemesine rağmen yüzde 28,5 ile birinci parti olurken SPD ise yüzde 16,4 ile tarihinin en düşük oy oranlarından birine geriledi. Almanya için Alternatif (AfD) partisi ise yüzde 20,8 ile ikinci parti oldu.¹ Seçimlerin ertesi günü CDU/CSU'nun şansölye adayı ve CDU lideri Friedrich Merz ile SPD Eş Genel Başkanı Lars Klingbeil hızlı bir şekilde (Paskalya'ya yani 20 Nisan'a kadar) hükümeti kurma hedefiyle istikşafi görüşmelere başlama kararı aldı. Görüşmeler 24 Şubat'tan itibaren Berlin'de yoğun bir tempoyla başladı. 7 Mart'ta ise taraflar uzlaşılarını koalisyon ön görüşmelerine dair bir sonuç belgesiyle resmileştirdi. Bu belge 8 Mart'ta kamuoyuna sunulurken aynı zamanda koalisyon görüşmelerine geçiş yolunu da açtı.

Bu iki haftalık süreç hem aciliyet hem de politik baskılarla şekillendi. Rusya-Ukrayna savaşı, enerji krizi ve NATO'nun savunma harcaması beklentileri gibi jeopolitik ve ekonomik zorluklar tarafları hızlı hareket etmeye itti. Merz'in Paskalya'ya kadar hükümeti kurma

1 "Ergebnisse der Bundestagswahlen", wahlrecht.de, (2025), <https://www.wahlrecht.de/ergebnisse/bundestag.htm>, (Erişim tarihi: 10 Mart 2025).

ZAFER MEŞE

Bonn Rheinische Wilhelms Üniversitesi Felsefe Fakültesi'nde Siyasal Bilimleri *magister artium* derecesiyle tamamlayan Meşe, Kudüs İbrani Üniversitesi'nde dil eğitimi (İbranice, Arapça) ve Ortadoğu bölgesel politikaları dersleri almıştır. Aynı zamanda İsrail-Almanya ilişkileri üzerine ders vermiştir. Akabinde Almanya Federal Meclisinde iki yasama dönemi Hristiyan Demokrat Partisi Meclis Grubu Dışişleri Çalışma Grubunda kıdemli uzman olarak dış politika, ekonomi ve güvenlik politikaları alanlarında danışmanlık yapmıştır. Ayrıca havacılık sektöründe kurumsal ilişkiler ve iş geliştirme alanlarında küresel şirketlerin bünyesinde üst düzey yönetici olarak kamu diplomasisi ve siyasi lobi çalışmalarında bulunmuştur. German Marshall Fund of the United States of America adlı düşünce kuruluşunun Fellowship programına dahil olan Meşe uzun yıllar farklı Amerikan ve Alman düşünce kuruluşlarında uluslararası ilişkiler, göç ve mülteci politikaları alanlarında çalışmalarda bulunmuştur. Neredeyse hayatının yarısını Ortadoğu, Afrika ve Balkanlarda geçiren Meşe Temmuz 2017'den itibaren SETA Berlin koordinatörlüğü görevini yürütmektedir.

hedefi görüşmelere zorlu bir takvim dayattı. SPD ise zayıf seçim performansına rağmen tabanına somut kazanımlar sunma baskısı altındaydı. Bu bağlamda 24 Şubat-7 Mart arasındaki istikşafi görüşmeler hem bir güven testi hem de pragmatik bir uzlaşma arayışı olarak işlev gördü.

MÜZAKERE SÜRECİ VE TEMEL TARTIŞMA NOKTALARI

İstikşafi görüşmelerde taraflar üç temel konuya odaklandı. Bunlar borç freni ve finansman, göç politikası ile ekonomi ve sosyal politikalarla ilgili hususlardı. Bu başlıklar iki haftalık süreçte yoğun müzakerelere sahne oldu.²

Borç Freni ve Devasa Altyapı Finansmanı

CDU/CSU seçim sürecinde borç frenine (*Schuldenbremse*) dokunmama sözü vermişti ancak SPD'nin altyapı ve sosyal harcamalar için mali esneklik ısrarı meyve verdi. Görüşmelerin ilk günlerinde (24-26 Şubat arasında) bu konu ciddi bir çekişmeye yol açtı. 27 Şubat'ta CDU/CSU jeopolitik baskılar (NATO'nun gayrisafi yurt içi hasılanın [GSYH] yüzde 2'si üstünde savunma harcaması hedefi) ve altyapı krizi nedeniyle taviz vermeye açık olduğunu ima etti. 1 Mart'ta taraflar 500 milyar avroluk bir altyapı özel fonu (*Sondervermögen*) ve savunma harcamalarının borç freninden muaf tutulması üzerinde prensipte anlaştı. Bu uzlaş 7 Mart'a kadar detaylandırıldı ve koalisyon ön görüşmelerine dair sonuç belgesine girdi. Ancak finansman modeli (borçlanma/yeni gelir kaynakları) belirsiz kaldı. Dolayısıyla bu husus da koalisyon görüşmelerinde bir gerilim unsuru olarak öne çıkabilir.

Göç Politikası

CDU/CSU göç ve iltica konularına ilişkin sınırlarda geri çevirme ve aile birleşimi kısıtlamaları gibi sert politikalar önerirken SPD ise bunları eleştiriyordu. Görüşmelerin ikinci gününde Merz sert bir göç politikası için bastırırken SPD ise üçüncü gün AB hukuku ve insani değerler vurgusuyla buna direndi. 2 Mart'ta bir orta yol

bulundu: Geri çevirmeler komşu ülkelerle koordineli olacak ve aile birleşimi "*Subsidiär* koruma statüsündekiler" için askıya alınacaktı. Bu uzlaş 5-7 Mart arasındaki son görüşmelerde netleşti ve sonuç belgesinde yer aldı. Ancak bu durum SPD'nin ideolojik duruşundan geri adım atmadığını gösterdi.

Ekonomi ve Sosyal Politikalar

CDU/CSU sosyal yardım (*Bürgergeld*) yerine katı bir temel gelir sistemi önerirken SPD ise asgari ücretin 15 avroya çıkarılmasını savundu. 28 Şubat'ta başlayan bu tartışma 3 Mart'a kadar sert geçti. 4 Mart'ta sosyal yardımın reforme edilmesi ve iş reddedenlere yaptırımların artırılması konusunda uzlaşıldı ancak asgari ücret artışı netleşmedi. 7 Mart'taki belgeye yansıyan bu karar ekonomik büyüme ile sosyal adalet arasında denge arayışını ortaya koydu.³

UZLAŞMA ALANLARI VE STRATEJİK HEDEFLER

İstikşafi görüşmeler CDU/CSU ve SPD'nin ortak bir güvenlik ve geleceğe yönelik mali ve sosyal paket etrafında birleştiğini ortaya koydu ve bu uzlaş 7 Mart'ta tamamlanan koalisyon ön görüşmelerine dair on bir sayfalık belgeyle resmîyet kazandı. İki haftalık süreçte taraflar hem Almanya'nın acil ihtiyaçlarına yanıt verme hem de AfD'nin yükselişine karşı seçmenlerine somut çözümler sunma hedefiyle hareket etti. Uzlaş alanları ekonomik, jeopolitik ve toplumsal öncelikleri birleştiren geniş bir yelpazede şekillendi ve her bir başlık tarafların stratejik vizyonlarını üç ana başlıkta yansıtmış oldu: (i) altyapı ve savunma, (ii) enerji ve vergi reformu ve (iii) iklim politikaları.

Altyapı ve Savunma

Görüşmelerin ilk haftasında 1 Mart'ta prensipte anlaşılan 500 milyar avroluk özel fon Almanya'nın yıllardır ihmal edilen altyapı sorunlarına yönelik kapsamlı

2 "Überblick: Sondierungen abgeschlossen: Was Union und SPD vereinbart haben", tagesschau.de, 8 Mart 2025, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/abschluss-sondierungen-hintergrund-100.html>, (Erişim tarihi: 10 Mart 2025).

3 "Sondierungspapier: Migration bis Bürgergeld: Das haben Union und SPD vereinbart", mdr.de, 8 Mart 2025, <https://www.mdr.de/nachrichten/deutschland/politik/union-spd-sondierungspapier-buergergeld-migration-familiennachzug-100.html>, (Erişim tarihi: 10 Mart 2025).

bir çözüm olarak tasarlandı. Bu fon özellikle köhnemiş köprüler (örneğin Ren Nehri üzerindeki yapılar), yetersiz demir yolu ağları ve dijital altyapı eksiklikleri gibi alanlara yatırım yapmayı hedefliyor. Örneğin Alman Sanayi Federasyonu (BDI) verilerine göre ülkedeki altyapı açığının kapatılması için en az 400 milyar avroya ihtiyaç duyulduğu tahmin ediliyor. Dolayısıyla bu fon söz konusu ihtiyacı karşılamada önemli bir adım olarak görüldü.⁴

Aynı gün savunma harcamalarının borç freninden muaf tutulması kararı, NATO'nun GSYH'nin yüzde 2'si üstünde savunma harcaması hedefini karşılamaya yönelik bir taahhüt olarak şekillendi. Rusya-Ukrayna savaşı ve ABD'nin Avrupa'daki askeri varlığını azaltma eğilimi, Almanya'yı Alman ordusunun (Bundeswehr) modernizasyonu için yaklaşık 45 milyar avroluk ek kaynak ayırmaya zorladı. CDU/CSU bu adımı güvenlik politikasında liderlik iddiası olarak savunurken SPD ise ekonomik canlanmayı destekleyen bir unsur olarak gördü.

Enerji ve Vergi Reformu

Enerji fiyatlarındaki artış halkın en büyük şikayetlerinden biriydi ve bu konu 3 Mart'ta masaya yatırıldı. Taraflar elektrik vergisinin bir devamı olan ek maliyetleri düşürerek hanehalkı ve küçük işletmeler üzerindeki yükü hafifletme konusunda uzlaştı. Bu karar özellikle enerji ithalatına bağımlılığın azaldığı ama yenilenebilir enerji geçişinin maliyetlerinin halen yüksek olduğu bir dönemde alındı. Ayrıca şirketler için vergi reformu kapsamında kurumlar vergisi oranında bir indirim ve araştırma geliştirme (Ar-Ge) teşvikleri üzerinde mutabakat sağlandı. Bu mutabakat CDU/CSU'nun iş dünyasına yönelik taahhütlerini yerine getirme çabasını yansıtırken SPD'nin istihdam oluşturma hedefiyle örtüştü. Örneğin Alman Ekonomi Enstitüsü (IW) böyle bir reformun yıllık yüzde 0,5'lik ek büyüme sağlayabileceğini öngörüyordu.⁵ Bu uzlaşıyla hem halkın

ekonomik baskılarının azaltılması hem de Almanya'yı uluslararası rekabette güçlendirmek amaçlandı.

İklim Politikaları

İklim hedefleri istikşaf görüşmelerin son günlerine doğru (5 Mart'ta) ele alındı. Taraflar Almanya'nın 2045 karbon nötrlüğü hedefini koruma konusunda anlaştı ancak bu alanda somut adımlar belirsiz kaldı. Örneğin kömürden çıkış takvimi veya yenilenebilir enerji yatırımlarının finansmanı gibi kritik detaylar netleşmedi. CDU/CSU bu hedefi ekonomik büyümeyle uyumlu hale getirme kaygısı taşıırken SPD ise sosyal adalet perspektifinden enerji dönüşümünün düşük gelirli kesimleri desteklemesini savundu. Bu uzlaşa Yeşiller'in dışarıda bırakıldığı bir koalisyonda iklim politikasının arka planda kalabileceğine işaret etse de konuya ilişkin sembolik bir ortak zeminin korunduğu söylenebilir.

Stratejik olarak bu uzlaşılar CDU/CSU'nun güvenlik ve ekonomik büyüme odaklı vizyonu ile SPD'nin altyapı yatırımları ve sosyal güvenlik taleplerinin bir sentezini temsil ediyor. 24 Şubat'ta başlayan görüşmelerde taraflar ilk olarak kendi seçmen tabanlarına hitap edecek kazanım alanları belirlemeye çalıştı: CDU/CSU için savunma ve vergi reformu, SPD için de altyapı ve enerji fiyatlarının düşürülmesi öne çıktı. 7 Mart'a gelindiğinde ise bu hedefler AfD'nin ekonomik ve güvenlik endişelerini sömürmesini engellemek için birleşik bir cephe oluşturma çabasına dönüştü. İstikşaf görüşmelere dair sonuç belgesi bu stratejik hedefleri "Almanya'yı geleceğe hazırlama" sloganıyla çerçeveyerek halka somut bir vizyon sunmayı amaçladı. Ancak finansman modellerinin belirsizliği ve iklim politikalarındaki yüzeysellik bu uzlaşıların uygulanabilirliğini sorgulanabilir kılıyor.

ZORLUKLAR VE ELEŞTİREL BAKIŞ

24 Şubat-7 Mart arasındaki süreç pragmatik bir uzlaşa zemini oluştursa da hem koalisyona görüşmelerinin geleceğini hem de tarafların politik meşruiyetini etkileyebilecek bir dizi gerilim alanını belirginleştirdi. Bu zorluklar ideolojik farklılıklar, taban tepkileri ve dış baskılar gibi çok boyutlu unsurlardan kaynaklanıyor.

4 "BDI zur Einigung von Union und SPD über Sondervermögen", bdi.eu, 5 Mart 2025, <https://bdi.eu/artikel/news/bdi-zur-einigung-von-union-und-spd-ueber-sondervermoegen>, (Erişim tarihi: 10 Mart 2025).

5 "Michael Hüther zur Sondierung-Einigung: 'Historisch herausragende Zeiten erfordern mutige Entscheidungen'", iwkoeln.de, 5 Mart 2025, <https://www.iw-koeln.de/presse/iw-nachrichten/michael-huether-historisch-herausragende-zeiten-erfordern-mutige-entscheidungen.html>, (Erişim tarihi: 10 Mart 2025).

CDU/CSU'nun Tutarsızlık Riski

Borç freninden vazgeçme kararı 1 Mart'taki görüşmelerde netleştiğinde CDU/CSU'nun seçim kampanyasındaki temel vaatlerinden biri olan mali disiplin taahhüdüne gölge düşürdü. Bu karar özellikle muhafazakar tabanda ciddi bir hoşnutsuzluk meydana getirebilir. Zira Angela Merkel dönemi sonrası partinin daha sağa kayması desteklenirken mali tutarlılık beklentisi de korunmuştu. Borç frenini savunan partilerin bu sapmayı sert bir şekilde eleştirme ihtimali ise CDU lideri Merz'in koalisyon görüşmelerinde hem iç hem de dış baskılarla karşılaşmasına yol açabilir. Merz'in liderlik otoritesi bu tutarsızlık üzerinden sorgulanabilir.

SPD'nin Zayıf Konumu

SPD'nin yüzde 16,4'lük oy oranı tarihsel olarak düşük bir seviye ve bu durum görüşmelerde pazarlık gücünü ciddi şekilde sınırlamıştır. Göç politikasında ve sosyal yardım reformunda CDU/CSU'ya verilen tavizler parti tabanında sosyal demokrat ilkelerden vazgeçme algısı oluşturma riski taşıyor. Özellikle sendikalar ve sol kanat, sosyal yardımın yaptırımlarla sulandırılmasını bir ihanet olarak görebilir. SPD'nin koalisyon anlaşmasını üye oylamasına sunma geleneği ise bu hoşnutsuzluğu daha da görünür kılabilir. Eğer taban anlaşmayı reddederse hükümet kurma süreci tamamen tıkanabilir.

Usul ve Meşruiyet Sorunları

7 Mart'ta kararlaştırılan paketlerin mevcut Meclis formasyonunda oylanması girişimi (yani yeni seçilen Meclisin baypas edilmesi) yeni seçmen iradesini yanıtsızdan devasa mali ve politik taahhütler getirmesi nedeniyle tartışma oluşturmıştır. Şubat 2025 seçimleri sonrası yeni Meclisin henüz toplanmamış olması bu hamleyi demokratik meşruiyet açısından sorunlu hale getiriyor. Sol popülist Sol Parti ve sağ popülist AfD gibi muhalif partiler bu durumu seçmen iradesini hiçe sayma olarak çerçeveleyerek halk nezdinde pro-

paganda yapabilir. Dahası Anayasa Mahkemesine usul hataları veya borç freni ihlali gerekçesiyle dava açılması olasılığı ise süreci hukuki bir belirsizliğe sürükleyebilir ve yasama takvimini altüst edebilir.

AfD Baskısı

AfD'nin yüzde 20,8'lik oy oranıyla ikinci parti konumuna yükselmesi istikşaf görüşmeleri dolaylı ama güçlü bir şekilde etkilemiştir. Borç freninin gevşetilmesi ve göç politikasında sağlanan uzlaşılar AfD'nin "mali sorumsuzluk" ve "göçmen politikalarında yetersizlik" eleştirilerine malzeme sunabilir. Özellikle doğu eyaletlerinde güçlü olan AfD bu kararları ana akım partilerin "elitist" ve "halktan kopuk" olduğunu iddia ederek kendi tabanını genişletmek için kullanabilir. Bu baskı ise CDU/CSU ve SPD'yi daha sert politikalar benimsemeye zorlayarak koalisyonun iç dengesini bozabilir.

SONUÇ

Sonuç itibarıyla 24 Şubat-7 Mart arasındaki istikşaf görüşmeler CDU/CSU ve SPD'nin hızlı bir hükümet kurma isteğiyle şekillenmiştir. Borç freni, göç ve ekonomi uzlaşıları koalisyon görüşmeleri için bir temel sunmuştur. Ancak finansman belirsizliği, taban tepkileri ve usul tartışmaları bu zemini kırılganlaştırmaktadır. Akademik açıdan görüşmelerin yapıldığı bu iki haftalık süreç ideolojik tutarlılıktan çok acil yönetim kaygılarının öne çıktığını göstermektedir. CDU/CSU'nun borç freninden sapması pragmatik bir esneklik, SPD'nin tavizleri ise zayıf konumunun bir sonucudur. Eleştirel olarak süreç AfD'ye karşı bir savunma refleksi olsa da uzun vadeli vizyon eksikliği dikkat çekmektedir. Gerçekleştirilmesi planlanan koalisyon görüşmeleri bu uzlaşıların ne kadar derinleşeceği ve uygulanabilirliğini belirleyecektir. Şu anki tablo 13 Mart'ta başlayacak olan Büyük Koalisyon müzakereleri açısından riskli bir süreci işaret etmektedir.

